

MATIU

13

Isuva numiiaa uantaseo kiva nimu uvaa

²⁴ Isuva vaihao vaiinki nahenki uva vo uantaseo kiva nimio, Kotiva vaiinki nahenkiqaa raqisi-ainaa maa uvaa via voqaama vaio ivo. Vaiinki vovano soqe suvu *uiti* suvu nai avukaqi ukukeo ²⁵ ou entaqi nai navunaasa hampaka vaike vauvo via navukaava vovano aninteo uiti ukukoaqi numii uku amikoave. (Vi numiiva via saqive mareve *uiti* saqi mare vohaa vaivo via kavaqai sa vohaa vaiave.) Via navukaava numii uku amikeo vuvo ²⁶ *Uitivano* numii vakamaseo vohaaraq i qampiqakeo amparaiqasa kava irakaeva auki vaumanka via saiqa vainkinavu kavovo vi numiiva *uiti* vakamaseo qampiqakeo vaumanka ²⁷ via saiqa vainkinavu vuu naaho qoa kiva amiha kiha, Noa vaiinkio, ae sae soqe suvu ukukaaroo? Kaihaioe vi numiiva anio ivo? kinka.

²⁸ Minki kuvo viva oho kio, Ki navukaava vovano numii uku kimikeo ivo, kumanka via saiqa vainkinavu via irehama, Hoe kenavu ou vi numiia nuqu saraave? kuvo ²⁹ viva aqao kio, Sa numii via nuqu saake. Ne numii nuqu sehama uiti vakamaseo rauvusevoave. ³⁰ Qaqi saivo uitivanovaka numiivanovaka vohaaraq i qampiqaaie. *Uitivano* mpeqaiqama viaqe ke ki ntara qantu vare anisaraama minkima kieave. Vi numiia naane keqase rumpa sema vuu iha quara kimikema viaqaankaima *uiti* keqasema

vuu ki ntara naavuqima vuu kimikaake kiaave, kio. Isuva vi uvaa uantaseo kiva nimua...

³⁶ Isuva vaiinki nahenki uva uantaseo kiva nimiqi vio viaqaankaio viva vaiinki nahenki mini seo naavuqi vumanka via vainkinavu viva vauaqi uu ntema kihama, Vaasa kianaa via navukaava numii via avukaqi uku amiko uvaa vi uvaa osara kiva kimiaqe iriae, kinka.

³⁷ Via vainkinavu minki kuvo Isuva vinavusa kiva nimio kihao, Vaiinki vovano soqe suvu ukuko vaiinkiva vaieva ke visave. Ke vakaini vakakai vainkisa ke vi vaiinkisave. ³⁸ Vi vaiinkia avukaqi vau vakava vaieva via vaka aiqava maa vakaa aiqava naako vakama vaio ivo. Soqe suvuvano vaieva suvuvano Kotia uva iia vaiinki nahenkisama vaiavo. Numiivano vaieva sa Kotia uva iia vaiinki nahenkisama Satanaa vainkima vaiavo. ³⁹ Via navukaava uku amiko vaiinkiva vaieva viva Satanavave. Ntara qantu vare anu entava vaieva aiqavaa entave maa vakaa kaiqaaina entava vaio ivo. Ntara qantu vare anu vainkisa vairesa visa naauaihainaasave.

⁴⁰ Via saiqa vainkinavu numii keqa sema rumpa sema vuu iha quara amikontemase naankiara aiqavaa entaqaqa minkima qovarai qianaove. ⁴¹ Ke vakaini vakakai vainkisa vaiqi vi aiqavaa entaqaqa ke naauaihainaasa nikikaaia visa oku ke raqisiaina vakaqaankai ki vainki mantaiqama nimike vai vaiinki nahenkisa rumpa vare vaaqu saiqa vare vaisa rumpa vare ⁴² ntika vuu noa iha ikainaaqi aqu saimanka visa ihaqi vaiha iqi rakaqi viha aarai kenki kiha vaivaave. ⁴³ Visa mini vuu aqusaimanka avuqavumase ni vaiinki nahenkisa suaivano ikainantemase ikaqi vivo

Kotiva visa qova visaqaa raqisiqio via vaiqi vivaave. Ni aako vaiea vi uvaa osara iriake, kua. Isuva kuama.

14

Isuva varuva namaiqaa qaqi nua

²² Isuva ntara nimio viaqaankaio nai vainkinavu nikikeo kihao, Ne kaanuqi vaai nte varuva namai hini vankaraini ne naane ou vi vaiqe ke vaiinki nahenki nikikaiaia nai maaqa nai maaqa vuake kio. ²³ Minki kivaseo viva vaiinki nahenki nai maaqa nai maaqa mini nikikama seo viaqaankaio Kotia aaraeva veraa aiqinaqaa vuvo entama vuvo viva mini nariaraa vauvo ²⁴ kaanuvano vakaihaio niaa ntaka vauvo uvaivano visa viea unaihaio anuvoa kio namaivano kaanu veqa veqamaqi vi vaua.

²⁵ Uvai uki vauvo namaivano kaanu veqa veqamaqi vi vauvo amparaiqasa aakikaeva uvo Isuva namai avu vau nuvaqi vio visa vunaini vumanka ²⁶ via vainkinavu kavovo viva namai avu vau ni vaumanka visa voqamase aaku ikomanka noaiqaase qeke vaiha oi oi kiha vaanave kiha vauvo ²⁷ Isuva vaasa visaa kihao, Mpeqaiqamavi qaqi variake. Ke visave. Sa qekaake, kio.

²⁸ Isuva minki kuvo Pitaava kihao, Noavauvo, ae quqaa vaiea kiva kimiage kevaka namai auha vau ae vainanaini vuae, kio. Pitaava minki kuvo Isuva ho kuvuane kio. ²⁹ Kuvo Pitaava kaanuqinkaio vaavi nteo kaanu mini seo namai avu vau Isuva vaunaini vio. ³⁰ Viva mini vihaoma ho viae kivaseo kavovo uvaivano voqamaseo uki vauvo viaa iihaio viva qekehao viaqaankaio namaiqi kukuvieva auki vaihao Isua aaramaseo,

Noavauvo, ki ukuvaraane, kuvo ³¹ Isuva vaasama nai sauqu kukuseo via ukuvaeo kihao, Ae sa uvaivano ukiaa iiakaa kiriaraqai iiakaave. Sa kiriarara kaara aako iriane, kio.

³² Isuva minki kivaseo visanti kaanuqi vaai ntovo uvaivano vaasa kaiqa vumanka ³³ via vainkinavu kaanuqi vausa Isua quahama amikeha kiha, Ae quqaama Kotia maaquvano variarao, kio kuama.

26

Iuntaasiva Isua vuu kuka saainaama munima vaoa

¹⁴ Isuva minki kuvo Isua 12 vainkinavuginkaio vo vaiinkivano via auku Iuntaasi Ikeriotiva veva nteo Kotia saiqā vara amike vau vaiinkisa visa noa vaiinkinavu vaunaini vio ¹⁵ ou visa ireo, Ke Isua ni sauquqi vuu kuka saaea ne nana soqaae ki kimi-vaave? kumanka visa oi munima ³⁰ navu saara ntuvase amuvo Iuntaasiva vi munimaa vaeo ¹⁶ vi entaaqaankaio nai visa sauquqi Isua kuka saaina aaraa aikukiha vaua.

Iсуva nai vainki hampaka vehasumako ntaraa noa

¹⁷ Sa noqavi mpareti saraa ovaka naaina entanavuva ani ntovo hoqarenaa entaqaa via vainkinavu Isuva vaunaini aninte kiha, Karaqie kenavu ou henuqama amikaaiāa ae vehasumako entaa iihaama vi ntaraa nenaave? kinka.

¹⁸ Vinavusa minki kuvo Isuva kihao, Nenavu Ierusalemi vakusaini ou vi vaiinkiaa minkima kiake. Kinavu maara ki vai vaiinkiva kihao ki entama aninteo ivo. Ke kenka vainki hampaka ai naavuqi vehasumako ntaraa naeave kio ivo kiake,

kio. ¹⁹ Iсуva minki kumanka via vainkinavu vi ntaraa kuntemase henuqama vakoa.

²⁰ Henuqama vakovo entuvo Iсуva nai vainkinavu hampaka ou ntara kaintaqaa oquvi vaihao ²¹ ntara nehao kihao, Ke kiaima iriake. Niqinkaio vovano navukaasa nivuqaa ki qovarama saanaove, kio. ²² Minki kuvo via vainkinavu munkusa mantaiqumanka vinavusa vohaiqa vohaiqa Isua irema, Noavauvo, ae kiriarae ki variarao? Sa ke visavauve, sa ke visavauve, kivaqi vi.

²³ Minki kivaqi vuvo Iсуva kihao, Nai mpareti varaseo ki vakamaseo kanuqi vaaki quntaaseo ne vaina vaiinkiva vi vaiinkiva ki qovarama saanaove. ²⁴ Ki vakaini vakakai vainkisa kiriarara vekanko entaqaa minkima ki haruseaa qara ntuva koave. Vi uvava vivauma vaianaove. Ki vakaini vakakai vainkisa qovarama saaina vaiinkiaa oho kiva amike uo. Via nova sa via vakakaiaqe hove kiakaave, kio.

²⁵ Iсуva minki kuvo Iuntaasiva via qovarama saaiava Isua ireo, Maara ki variara vaiinkio, kiriararae ki variarao? kuvo Iсуva kihao, Eo, ae kianaave, kio.

Mpareti ntaraa uaini namaiaa kiva koa

²⁶ Isua vainkinavu ntara ne vauvo Iсуva mpareti ntara varaseo Kotiaa soqema iarao kivaseo nkuiseo nai vainkinavu nimio kihao, Maa ntaraa vara naake. Maa mparetiva ki vaakama vaio ivo, kio.

²⁷ Minki kivaseo viva uaini namai viaqi vau kaapaa vaaseo Kotiaa soqema iarao kivaseo vinavusa viki nimihao kihao, Ne aiqava maa namaia naake.

²⁸ Maa namaiva ki naarema vaio ivo. Kotiva vaiinki nahenki hampaka vohaaraqī ruvaantumavi vaieva qaraasa uva vakaevave. Vi uvava mpeqaiqama vuaie kio ki naarevano vi uvaa mpeqaiqama saanaove. Ki haru saivo ki naarevano ntehao airi vaiinki nahenki saihaqihao visa manta uva nunka nimikaanaove. ²⁹ Ke kiaima iri-ake. Maa entaaqaankai ke sa uaini namai qaiqaa naeave. Ke sa narai minkiaqi vuaia ne ki qova raqisiainaqaqi ki vakamase ou vaiqe vi entaaqaa ni hampaka vaiha qaraasa uaini namai naeama ivo, kio.

³⁰ Iсуva minki kivaseo nai vainki hampaka Kotiaa ihi kivaseo veva nteo Orivi aiqinaqaa vuama.

Iсуva Pitaava nai kie iaina uvaa kiva amua

³¹ Vinavusa mini vuvo Iсуva vinavusa kiva nimio, Nenavu vake entaqi ki maini sema aiqū aukuke santama vivarae. Kotia vukaqi qara ntuva ko uvava vake vivauma vaianaove. Minkima kio: Sipisipiqaа raqisina vaiinkia

Kotiva via ruquku saia sipisipi visa qekase nariara nariara vona vona vivaave, kuave.

³² Ho naankiara ki vaa qaqi himpima saiaqe vaiha ni nivuni ke naane Kariri vakaini vieave, kio.

³³ Iсуva minki kuvo Pitaava aqao kio, Aiqaava vinavusa ai maini se aiqū aukuke santama vivea keqai ainti maini vaieave, kio.

³⁴ Pitaava minki kuvo Iсуva kihao, Ke kiaiama iriane. Vake entaqi kokoraavano sa uva kiaa ae kaaramo naini kiriara kihaa sa via kavaunaave kinaave, kio.

³⁵ Iсуva minki kuvo Pitaava aqao kio, Ke sa ariara sa kavaunaave kiaave. Ai vakamase kivaka

haru saivea sa ke minki kiaave, kio. Pitaava minki kumanka Isua vainki hini usavaka vi uvaaqai kua.

Kesemanini saqava ukukoaqi Isuva vua

³⁶ Viaqaankaio Isuva nai vainki hampaka ou vio saqava ukukoaqi via auku Kesemani viaqi ou nteo nai vainkinavuaa kihao, Nenavu maini oquvi vaiqe ke vuuni ou Kotia aaraae, kivaseo, ³⁷ Pitaaravaka Sepakia maaqukantavaka vinavusaqai ntika vaeo mini vihao noa aako iuvao via munkusavano mantaiquvo ³⁸ viva kaaramonavuaa kihao, Ki munkusavano noaiqaaseo mantaiqama ihavihao ki haru saeva voqaama vaimanka vai uo. Nenavu maaqaa vaiha ki vakamase vaiha avu rampai sehama aikukiha variake, kio.

³⁹ Minki kivaseo viva amparaiqasa ou vio viihaio ou vakaini hiqinti vio Kotia aarehao kihao, Umpo, ki qo, ae hove kiesa ke ihavina namaia naainaa voqaama ae vi namaia qaqini vaa kimikaane. Ho sa ke kenka varaakaa iraqe vaaeave. Ke ae varaakaainaa vaaeave, kio.

⁴⁰ Isuva minki kivaseo uuranteo nai vainki kaaramonavu sonaini kuvu kavomanka vinavusa avu kauntomanka vaike vauvo viva Pitaaraa kihao, Nankihae ne kaaramonavu ki vakamase amparaiqa vaiha sa avu rampai seha aikukiha vaiavo? ⁴¹ Ninavuaa vinavusa manta saiqa varaake kio Satanava ninavu avakaantoa viaa iiha aikuki vaiha Kotia aareha variake. Ninavu maraquavano minkiakaa ivo ni vaakavanoqai sa ho mpeqaiqimanka vaiavo, kio.

⁴² Isuva minki kivaseo qaiqaa kaaramonavu mini seo ou qaiqaa Kotia aarehao kihao, Umpo

ki qo, maa kaapaqia vaina namaia sa ae qaqini vaa saraia qaqi naane kiesa ke ae varaakaainaa varaeave, kio. ⁴³ Minki kivaseo qaiqaa ouranteo kuvu kavovo via vainki kaaramonavu avu kauntomanka vaikake vinka. ⁴⁴ Vinavusa vaikake vauvo Isuva qaiqaa vinavusa mini seo qaiqaa ou vio Kotia kaaramo naini aarehao vaasa kuntema seo qaiqaa kio.

⁴⁵ Kotia aarama kaiqaseo Isuva ouranteo kaaramonavuaa kihao, Ise, nenavu ho ihae vaike vaiavo? Ho kavaake. Ki entama aninteo ivo. Ki vakaini vakakai vainkisa ki ravaaqau vare vuu qoa saiqa vare vaisa sauguqi kuka sevaave. ⁴⁶ Himpiqenavu vuae. Ki qovarama saasia vaiinkiva anima vaio ivo, kio...

Iuntaa noa vaiinkinavu nivuqaa Isua vuu soa

⁵⁶ ...Isva minki kumanka visa via ravaaqau somanka via vainkinavu via mini se aiqau aukuke vuama.

⁵⁷ Via vainkinavu aiqau aukuke vumanka Isua ravaaqau kosa via vika vare Kotia naavuqi saiqa vare vausa visa avuniaa vaiinkivano vauaqi Kaiapaasia naavuqi vuu somanka vi naavuaqi maara osara ki vau vaiinkinavusavaka Iuntaa vaiinki noanavuvaka usi vaua.

⁵⁸ Isua vika vuu se vauvo Pitaava niaraihaio visa avakaqi vio Kaiapaasia naavu vakusaini ou nteo uvisaqinkaio vaakinteo avukaqi vio vi ahasava qovarai qiainaa kavaeva ou vi naavua maintaraa raqisi vau vaiinkinavusa hampaka oquvi vaua.

⁵⁹ Pitaava mini vahaqaqini vaumanka naavuqi Kotia naavuqaa raqisu vaiinkisavaka aiqava viaqi usi vau vaiinkisavaka visa Isua arusaesa Isuaqaa una uva vakaa kuvo ⁶⁰ sa vi uvava vaumanka

qumina vi uvaa rantehama vo vaiinki vo vaiinki himpi Isuaa una uva kua. Minkimaqai kumanka viaqaankai vaiinki kaaraqanta himpi ⁶¹ Isuaa kiha, Maa vaiinkiva minki kimanka kekanta iunaave. Viva kihao, Ke homa Kotia naavu rampai aquse viaqaankai kaaramo entaqai vaiha vi naavua qaiqaa saqa kaiqa saraave kiave, kinka.

⁶² Vikanta minki kuvo Kotia saiqa vaa amike vausa visa avuniaa vaiinkivano himpio Isuaa kihao, Vikanta minkima aiqaa uva vakeha ki vaiavo. Ae vo? Naikantaa nana uvae kinaave? kuvo ⁶³ Isuva sa uva kiaio evaara vauvo qaiqaa avuniaa vaiinkivano Isuaa kihao, Ke Kotia avuqaa vaiha via auku ntehama ariarama quqaa uva kiane ki uo. Quqaae Kotiva ai akikaivaae ae kinavu saihaqiava mesaia vaiinkivano variarao? Quqaae ae Kotia maaquvano variarao? Kinavu kiva kimiaqe iriae, kio.

⁶⁴ Viva minki kuvo Isuva kihao, Ae kianaa ke maa visave. Ke kiaima ne iriake. Ne naankiara kavaiqe ke vakaini vakakai vainkisa noaiqamavi Kotiva mpeqavano vaiainanaini via sauqu kanaraini oquvi vaiha konavuqaa kuvieave, kio.

⁶⁵ Isuva minki kuvo Kotia saiqa vaa amike vausa visa avuniaa vaiinkivano nai ukavaaqa nahaqu aquseo kihao, Oho, viva Kotia avuqaa vaihao vaaqu uva kio ivo. Vo vaiinki viaqaa uva vakaaina vaiinkia qumina aarevoave. Kavaake. Ne ii vaiavo viva Kotia avuqaa vaihao vaaqu uva kio ivo.

⁶⁶ Via saara ne Isuaa nana uvae kivaave? Kige iriae, kio.

Minki kumanka visa kiha, Via vaaqu saiqa urimakareo ivo. Via saara via arusaaiavaqaima vaio

ivo, kinka. ⁶⁷Visa minki kivase ou Isua viiqi kaara vihise visa nai sauquqo via ruqukuse via avu aako ruqema aquseha ⁶⁸visa ruheha viaa kiha, Mesaia vaiinkio, ae quqaa uva qoqaiqama sea vaiinkiva vaiea sa kavaraia ai arina vaiinkia auku ntaiage iriae, kinka.

Pitaava Isuaa sa kavaunaave kua

⁶⁹Naavuqi minkiaqi vi vauvo Pitaava vahaaqaini vakusaqaa oquvi vauvo saiqa nahenki vovano Pitaara aumanko vio viaa kihao, Aevaka Isua Kariri vakaihainaa visanti variaravave, kio.

⁷⁰Viva minki kuvo Pitaava visa nivuqaa vaiha aqao kio, Ae kiana uvaa sa ke ii uo, kio. ⁷¹Viva minki kivaseo ou uvisa qentiana vauvo saiqa nahenki vovano via kaveo mini himpi vausaraa kihao, Maa vaiinkiva Isua Naasaretihainaa visanti vaivave, kio. ⁷²Minki kuvo Pitaava sauqu aiqiqaa aquseo kihao, Sa ke vi vaiinkia kavaunaave, kio. ⁷³Minki kivaseo amparaiqa vaumanka mini himpikie vausa Pitaava vaunaini ou nte viaa kiha, Isua vainkinavu vi vakanaasa vaiavaa quqaama aevaka vohaa vi vakanaavaqaima variarao. Visa uantase maa uvaa ki vaiantema sea aevaka ki variarao, kinka.

⁷⁴Visa minki kuvo Pitaava sauqu aiqiqaa aquseo kihao, Ke sa quqaa uva kiaio Kotiva ki homa haruanaove. Ke quqaama ki uo. Ne ki vaia vaiinkia sa ke via kavaunaave, kio.

Pitaava minki kuvo vakeni kokoraavano uva kuvo ⁷⁵Pitaava viaqaankaio Isuva kiva amu uvaa iikeo. Isuva minkima kuave. Kokoraavano sa

uva kīaa ae kaaramo naini kiriara sa via kavau-
naave kīnaave ku uvaa iikeo viva aaqaini vuvu via
munkusavano mantaiquvo iqi rakoa...

27

Isua quntama koa

⁵⁷ Entuvo Arimatihainaava airi aiaia vake vau
vaiinkiva ou nteo. Via auku Iosepeva viva Isua
vainki vaua. ⁵⁸ Vi vaiinkiva ou nteo Pairaa-
tiva vauaqi ou Isua vaaka kimiage quntama saae
kuvo Pairaativa nai sontia vaiinkī nikikeo Isua
vaaka via amiake kuvo ⁵⁹ Iosepeva ou via vaaka
sakaiqaankaio viqu munkuvi seo qaraasa kavuna
eqara kavuna varaseo via apuqama seo ⁶⁰ munku
nai qukuainaa iihao vaka ntukoqāqi qaraasa oi
ntukoāqi vea vakeo noa oi vo via veqa vaeo
oi ntukoa via nona vii kinkaseo mini vumanka
⁶¹ Mariava Makataahainaavavaka via varanova
vo Mariavavaka vikanta oquvi vauvo vukua hini
vantaraini Isua quntamako oiva vaua.

**Isuva Soqe Uva Kuama
Genesis and the Gospels in the Arau dialect of the
North Tairora language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Arau long
Niugini**

copyright © 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Arau (North Tairora)

Dialect: Arau

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

90947037-585d-5612-873d-36e338f0ae1b